

رابطه اشتیاق شغلی و خوش بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان

♦ دکتر علیرضا عصاره^۱ ♦ نسرین اوضاعی^۲ ♦ احسان عظیم پور^۳

چکیده:

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه اشتیاق شغلی و خوش بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان است. برای دستیابی به این هدف، از روش پژوهش توصیفی - همبستگی بهره گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۴۸۳۰ نفر از معلمان ابتدایی شهرستان کرج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بوده است. نمونه پژوهش شامل ۳۵۰ نفر بود که طبق جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) و به روش نمونه گیری خوشه‌ای تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده‌اند. برای سنجش متغیرهای پژوهش از پرسشنامه اشتیاق شغلی شاولفی، مارتینز، پینتو، سالانوا و باکر (۲۰۰۲)، پرسشنامه عملکرد شغلی پاترسون (۱۹۹۰) و پرسشنامه خوش بینی تحصیلی معلمان بیرد، هوی و وولفولک هوی (۲۰۱۰) استفاده شده است. برای بررسی روایی پرسشنامه‌های پژوهش از نظرات متخصصان موضوعی و برای بررسی پایایی از آزمون آلفای کرونباخ بهره‌گیری شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی شامل همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شده است. نتایج نشان داد که میان اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های جذب، نیرومندی و وقف رابطه‌ای مستقیم و معنادار با عملکرد شغلی معلمان وجود دارد که اشتیاق شغلی ۰/۲۸، مؤلفه جذب ۰/۲۲، نیرومندی ۰/۲۶ و وقف ۰/۳۲ قدرت پیش بینی عملکرد شغلی معلمان را داشتند. همچنین میان خوش بینی تحصیلی و مؤلفه‌های کارآمدی جمعی معلم، اعتماد به والدین و دانش آموزان و تأکید تحصیلی رابطه‌ای مستقیم و معنادار با عملکرد شغلی معلمان وجود دارد که خوش بینی تحصیلی معلم ۰/۲۶، کارآمدی جمعی معلم ۰/۲۵، اعتماد به والدین و دانش آموزان ۰/۲۹ و تأکید تحصیلی ۰/۱۸ قدرت پیش بینی عملکرد شغلی معلمان را داشتند.

کلید واژگان: اشتیاق شغلی، خوش بینی تحصیلی، عملکرد شغلی، معلمان

© تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۵/۰۱

© تاریخ دریافت: ۹۷/۰۶/۱۱

۱. (نویسنده مسئول)، دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران. alireza-assareh@srttu.edu
 ۲. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران. n.ozaei@sru.ac.ir
 ۳. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. Azimpour_E@tabrizu.ac.ir

عملکرد شغلی کارکنان از موارد اساسی و مهمی است که مدیران و دست اندرکاران سازمانها در پی افزایش آن هستند. از مسئولیتهای مهم رهبران سازمانها (بدون توجه به نوع، اندازه و زمینه فعالیت سازمان) افزایش عملکرد شغلی منابع انسانی است (مسعودی مراقی و استوار، ۱۳۹۳). عملکرد شغلی، عملی است که منجر به تکمیل یا اجرای یک تکلیف می شود (گریفین^۱، ۲۰۱۲). عملکرد هر سازمان تابع عملکرد کارمندان و مدیران، فرصت، منابع و امکانات و نیز متأثر از نظامهای محیطی و سازمانهای دیگر است. عملکرد کارکنان نیز تابع متغیرهای فردی (توانایی و مهارتهای ذهنی و روانی و پیشینه زندگی)، متغیرهای روان شناختی (ادراک، نگرش، شخصیت، انگیزه) و متغیرهای سازمانی (منابع، رهبری، پرداختها، ساختار و طرح شغلی) است (ساکي، عصاره و شعبانی مشکول، ۱۳۹۴). معلمان از عوامل اساسی هر جامعه به شمار می آیند، زیرا مسئولیت هدایت و پرورش یک نسل و گاهی چند نسل را به عهده دارند؛ معلمانی که می توانند با داشتن سطح بالایی از انگیزه، روحیه و اشتیاق، اثربخشی نظام آموزشی کشور را تضمین کنند (کارنی^۲، ۲۰۱۵؛ به نقل از حاجلو و همکاران، ۱۳۹۴). مارچانت^۳ دو عمل توانایی و انگیزش را در عملکرد شغلی مؤثر می داند و آموزش و کارآموزی را در جهت افزایش مهارت و دانش شغلی (توانایی) و ارائه انگیزه های درونی را برای ایجاد انگیزش پیشنهاد می کند (مارچانت، ۱۹۹۹). ان زولوا^۴ (۲۰۱۴) نشان داده که رفتار حرفه ای و عملکرد شغلی آموزشگران بیشتر تحت تأثیر عاملهای انگیزشی و مهارتی است که در این میان، نقش مهارتها و صلاحیتهای حرفه ای شایان توجه است. شهبازی، شکرزاده، بجانی، ملکی نیا و قرونه (۲۰۱۱) نشان داده اند که پرداخت حقوق و مزایای کافی به کارکنان می تواند کیفیت زندگی کاری را ارتقا بخشد و در نتیجه عملکرد شغلی و بهره وری آنان نیز افزایش یابد. تحقیقات بوران و تود^۵ (۱۹۹۹)، مک کاسلین و ام وانگی^۶ (۱۹۹۴)، میشلوا^۷ (۲۰۰۲) و ویلارد^۸ (۲۰۰۵)، به نقل از ساکی، نعمتی و رضایی (۱۳۹۴) نشان داده که میان عملکرد شغلی و رضایت شغلی افراد رابطه مستقیم و مثبت وجود دارد. همچنین رضایی (۱۳۸۷) مشخص کرده که میان عملکرد شغلی، رضایت شغلی، انگیزش شغلی و توانایی شغلی ارتباط معنادار وجود دارد و موفقیت شغلی تا حد زیادی به روحیات، تلاش، انگیزش شغلی و رضایت شغلی وابسته است (به نقل از مؤذن، موحد محمدی، رضوانفر و میرترابی، ۱۳۹۰).

1. Griffin
2. Kearney
3. Marchant
4. Nzulwa
5. Bowran & Tood
6. McCaslin & Mwangi
7. Michaelowa
8. Willard

اشتیاق شغلی مفهومی است که با پیامدهای مثبت همچون عملکرد شغلی، تقویت رفتارهای مدنی سازمانی و خشنودی شغلی رابطه مستقیم دارد و با قصد ترک شغل رابطه منفی دارد (هاکانن، باکر، دمروتی^۱، ۲۰۰۵). اشتیاق شغلی برای افزایش تعهد سازمانی، کاهش ترک شغل، افزایش رضایت شغلی و در نتیجه بهبود عملکرد کارکنان ضروری است (نادری و صفرزاده، ۱۳۹۳). افرادی که از نظر انگیزش خودتعیین‌کنندگی، در سطح بالایی قرار دارند، احساس کنترل و اشتیاق شغلی بیشتری نسبت به کار خود دارند (پارکر، جیمیسون و امیوت^۲، ۲۰۱۳). به طور کلی، کارکنان مشتاق به طور کامل مجذوب شغلشان می‌شوند و تکالیف شغلی را به طرزی مطلوب به انجام می‌رسانند (باکر و لیتر^۳، ۲۰۱۰) و در شغل خود دست به خلاقیت و ابتکار عمل می‌زنند (شاوفلی^۴، باکر، سالانوا^۵، ۲۰۰۶). هالبرگ^۶ و شاوفلی^۶ (۲۰۰۶) اشتیاق شغلی را یک مفهوم روان‌شناختی مثبت می‌دانند که به عنوان شاخص بهزیستی و سلامت روان‌شناختی در محیط کار شناخته می‌شود (فیندیکلی، یوزگات و رفکانین^۷، ۲۰۱۵). شاوفلی، باکر و سالانوا (۲۰۰۱) اشتیاق شغلی را میزان انرژی، دل‌بستگی به شغل و اثربخشی حرفه تعریف کرده‌اند. در سازمان آموزش و پرورش اشتیاق شغلی معلمان می‌تواند به مثابه یک رویکرد در مقابل فرسودگی شغلی در ارتقای یاددهی - یادگیری آنان نقش مهم داشته باشد.

برک و الکو^۸ (۲۰۱۰) نشان دادند که اشتیاق شغلی با تمایل به ترک شغل رابطه منفی دارد. کسانی که نسبت به کارشان اشتیاق دارند در مقایسه با کسانی که مشتاق کارشان نیستند، بیشتر از کارشان رضایت دارند، احساس تعهد بیشتری به سازمان دارند، تمایل کمتری برای ترک کار و سازمان و یافتن کار در جای دیگر دارند (دمروتی، باکر، دی جونگ^۹، جانسن^{۱۰} و شاوفلی، ۲۰۰۱؛ شاوفلی و باکر، ۲۰۰۴). بالا رفتن اشتیاق شغلی سبب افزایش سطح انرژی و هویت قوی در فرد می‌شود (شاوفلی و باکر، ۲۰۰۴) از این رو تلاش بسیار در راه تحقق بخشیدن به اهداف سازمانی از خود نشان می‌دهد و کمتر شغل خود را ترک می‌کند (کان^{۱۱}، ۱۹۹۰). براساس نظر کان (۱۹۹۰) هنگامی که افراد به نقش خود مشتاق اند، انرژی فیزیکی به انجام دادن تکالیف نقش، اختصاص می‌یابد. این بعد با اعمال تلاش در شغل نشان داده

1. Hakanen, Bakker & Demerouti
2. Parker, Jimmieson & Amiot
3. Leiter
4. Schaufeli
5. Salanova
6. Hallberg
7. Findikli, Yozgat & Rofcanin
8. Burke & El-Kot
9. De Jonge
10. Janssen
11. Kahn

می‌شود. این اعمال تلاش ممکن است دامنه‌ای از اشتیاق پایین تا تلاش شدید فیزیک و روانی داشته باشد. این تلاش با سه مؤلفه مدت، شدت و جهت مرتبط است (کانفر^۱، ۱۹۹۰؛ نایلور، پریچارد و ایلگن^۲، ۲۰۱۳). همچنین تلاش اندازه‌گیری شده به منزلهٔ جدیت و شدت، رابطه‌ای معنادار با عملکرد وظیفه دارد (براون و لیف، ۱۹۹۰، به نقل از ریچ^۳، ۲۰۰۶). بدارکار و پاندیتا^۴ (۲۰۱۴) به این نتیجه دست یافتند که اشتیاق کارکنان بر عملکرد شغلی آنان تأثیر مثبت دارد. لذا سازمان آموزش و پرورش باید تدابیری مانند توجه ویژه به عوامل موثر در اشتیاق شغلی معلمان اتخاذ کند تا قبل از عزم ترک خدمت در مرحلهٔ تمایل به آن، مشکلات شناسایی و برطرف شوند، زیرا این معضلات اثرات منفی در انگیزش شاغل و نیز نگرش سایر معلمان می‌گذارد. اشتیاق شغلی به طور واضح با غیبت و قصد ترک خدمت پیوند یافته است (وزیرپناه، ۱۳۹۱). پر واضح است که معلمان با احساس وفاداری و تعلق سازمانی کم و متمایل به ترک سازمان نه تنها خودشان در جهت دستیابی به اهداف سازمانی حرکت نمی‌کنند، بلکه در ایجاد فرهنگ بی‌تفاوتی نسبت به مسائل و مشکلات سازمان در میان همکاران خود می‌توانند مؤثر باشند که این امر بهره‌وری فردی و سازمانی را کاهش می‌دهد. از این رو با توجه به اهمیت اشتیاق شغلی و نقش برجسته آن در بهره‌وری فردی و سازمانی (نعامی و پیریایی، ۱۳۹۰)، لزوم بررسی دقیق و موشکافانه متغیر و شناسایی پیش‌آمدها و عوامل ایجادکننده آن در جهت تحقق بخشیدن به اهداف سازمان آموزش و پرورش بیش از پیش احساس می‌شود.

از آنجا که معلمان از اجزای اصلی نظام تعلیم و تربیت اند و تا حد زیادی روی تفکرات و باورهای دانش‌آموزان در ایجاد تغییرات مثبت و سازنده اثرگذارند، بنابراین توجه و تحقیق در مورد خوش‌بینی تحصیلی معلمان که نشان‌دهندهٔ عقاید و افکار آنهاست و نقش آن در یادگیری و عملکرد دانش‌آموزان اهمیت بسیار دارد. دو چارچوب اصلی تئوریک این سازه روانشناسی مثبت^۵ و تئوری اجتماعی-شناختی است. روانشناسی مثبت و تئوری اجتماعی-شناختی بر این پایه استوارند که معلمان خوش‌بین در محیط کلاس تمایل دارند که بر ویژگیهای مثبت دانش‌آموزان، مدارس و جامعه تمرکز کنند (حجازی مغاری، لواسانی و مزارعی، ۲۰۱۱) براساس این دو تئوری، هوی و همکارانش (۲۰۰۶)، به نقل از مرادی و واعظی، (۱۳۹۳)، برای نخستین بار سازه خوش‌بینی تحصیلی را در سطح مدرسه معرفی کردند. خوش‌بینی تحصیلی یک باور فردی در معلمان است که متشکل از سه مؤلفه احساس کارآمدی معلم، اعتماد به والدین و دانش‌آموزان و تأکید تحصیلی است که علی‌رغم سطح اقتصادی و اجتماعی دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد. این سازه جدید به عنوان بار معلم، نقشی مهم

1. Kanfer
2. Naylor, Pritchard & Ilgen
3. Rich
4. Bedarkar & Pandita
5. Positive psychology

در تنظیم عالمانه رفتار دارد. با توجه به اصول عاملیت انسان و تعیین گری متقابل سه بعدی بندورا^۱ (۱۹۷۷ و ۱۹۸۶) می توان سه مؤلفه خوش بینی و تعاملات آنها را در جهت ایجاد یک محیط یادگیری فعال و سازنده تشریح کرد. احساس کارآمدی معلم به صورت «قضاوت وی در مورد قابلیت اش برای دستیابی به نتایج مطلوب در مورد مشارکت دانش آموزان و یادگیری آنها حتی آنان که سرسخت و بی انگیزه اند» تعریف می شود (هوی و چانن موران^۲، ۱۹۹۹).

مطالعاتی که در حیطه خوش بینی تحصیلی انجام شده نشان داده است که با کنترل جنس، سن، نژاد و سطح اقتصادی - اجتماعی خوش بینی تحصیلی منجر به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان فقیر و گروه اقلیت می شود (گودارد^۳، سویتلند^۴ و هوی، ۲۰۰۰). آلیگ - میلرک^۵ (۲۰۰۳) نیز کلید پیشرفت تحصیلی را تأکید تحصیلی معلم می داند. شوردفگر و کونرمان و شانپوفن^۶ (۲۰۰۸) نشان داده اند که خود کارآمدی می تواند به منزله بازنمایی از تواناییهای شخصی، سبب خوش بینی شود و خوش بینی به طور مؤثری جنبه های گوناگون سلامت ذهنی را پیش بینی می کند و در نهایت به رضایت از زندگی می انجامد. کورز^۷ (۲۰۰۶) نشان داده که تعهد شغلی تحت تأثیر خوش بینی شغلی است. در ایران قلابی، کدیور، صرامی و اسفندیاری (۱۳۹۱) نیز خود کارآمدی را یکی از متغیرهای پیش بین رضایت شغلی معلمان می دانند. حجازی مغاری، لواسانی، باقریان و افشاری (۲۰۱۱) گزارش کرده اند که تأکید تحصیلی معلم و اعتماد وی به دانش آموزان و اولیا تأثیری مثبت بر خود کارآمدی زبان انگلیسی دارد. همچنین به این نتیجه رسیده اند که تأکید تحصیلی، اعتماد و خود کارآمدی معلم تأثیری مثبت و غیرمستقیم بر پیشرفت زبان انگلیسی از طریق خود کارآمدی دانش آموزان دارد. کانتر^۸ و همکاران (۲۰۰۸) به این نتیجه دست یافتند که اهداف تجربی معلم و خوش بینی تحصیلی او با اشتیاق برای تحصیل و یادگیری دانش آموزان رابطه دارد و می تواند به دریافت دانش آموزان از کیفیت تدریس مربوط شود. ذبیحی حصار (۱۳۹۲) نشان داد که مؤلفه های خوش بینی تحصیلی معلم توانایی پیش بینی اکثر مؤلفه های درگیری تحصیلی دانش آموزان را دارد. امینی پور (۱۳۹۲) گزارش کرده است که خوش بینی معلم و راهبردهای خودمدیریتی معلم به طور مستقیم با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد. صالحی، عبداللهی، ابوالفضلی و تقوایی (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که رابطه مثبتی میان خوش بینی علمی و خود کارآمدی معلمان وجود دارد. همچنین این مطالعه نشان داد که میان مؤلفه های خوش بینی معلمان

1. Bandura
2. Hoy & Tschannen-Moran
3. Goddard
4. Sweetland
5. Alig-Mielcarek
6. Schwerdtfeger, Konermann & Schonhofen
7. Kurz
8. Kunter

و خودکارآمدی رابطه مثبت وجود دارد. سزگین و اردوغان^۱ (۲۰۱۵) به این نتیجه دست یافتند که روابطی معنادار میان خودکارآمدی معلم، ادراک از موفقیت معلم، خوش بینی علمی، امید و شوق داشتن برای انجام دادن کار وجود دارد و این مؤلفه‌ها به طور مثبت، خودکارآمدی معلم را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین این مؤلفه‌ها خودکارآمدی معلم را با ادراک از موفقیت معلم پیش‌بینی می‌کنند.

بنابراین با توجه به نقش اشتیاق شغلی و خوش‌بینی تحصیلی در عملکرد شغلی معلمان و کمبود پژوهش در زمینه ارتباط اشتیاق شغلی، خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان، انجام دادن پژوهش‌های بیشتر در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. از این رو هدف این پژوهش بررسی رابطه اشتیاق شغلی و خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان بوده است. بنابراین سؤالات زیر در این راستا مطرح شد.

۱. آیا بین اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه وجود دارد؟
۲. آیا از روی اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن می‌توان عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی نمود؟
۳. آیا بین خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه وجود دارد؟
۴. آیا از روی خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن می‌توان عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی نمود؟

روش تحقیق

با توجه به اینکه پژوهش حاضر به بررسی رابطه اشتیاق شغلی و خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان می‌پردازد، از نظر هدف از نوع کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات از نوع پژوهش توصیفی - همبستگی بوده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان ابتدایی شاغل در آموزش و پرورش شهرستان کرج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به تعداد ۴۸۳۰ نفر (۶۴۹ نفر مرد و ۴۱۸۱ نفر زن) بوده است. نمونه آماری این پژوهش نیز طبق جدول کرجسی و مورگان^۲ (۱۹۷۰) شامل ۳۵۰ نفر برآورد شد. شیوه نمونه‌گیری سه مرحله‌ای بوده که در مرحله اول به روش طبقه‌ای متناسب براساس جنسیت معلمان (۴۹ نفر مرد و ۳۰۱ نفر زن)، در مرحله دوم از روش خوشه‌ای تصادفی (انتخاب مناطق سه و چهار از بین مناطق چهارگانه شهر کرج به عنوان خوشه اولیه) و در مرحله سوم (انتخاب تصادفی مدارس از میان همه مدارس به عنوان خوشه ثانویه) عمل شده است. معیار ورود و خروج از مطالعه در مدارس، تمایل فرد در همکاری بوده است. در جدول شماره ۱، تعداد معلمان مناطق سه و چهار شهر کرج به تفکیک ناحیه و جنس و تعداد مدارس انتخابی به تفکیک آمده است. در نهایت با مراجعه به مدارس انتخاب‌شده و ارائه مجوزهای لازم، پرسشنامه‌ها میان معلمان توزیع شدند.

1. Sezgin & Erdogan

2. Krejcie & Morgan

جدول ۱. تعداد معلمان مناطق سه و چهار شهر کرج به تفکیک ناحیه و جنس و تعداد مدارس انتخابی

ناحیه	جنس	تعداد معلمان	درصد معلمان	حجم نمونه در هر طبقه	تعداد مدارس
سه	مرد	۱۹۲	۶/۶۸	۲۳	۲
	زن	۱۰۸۶	۳۷/۷۳	۱۳۲	۹
چهار	مرد	۲۱۴	۷/۴۴	۲۶	۲
	زن	۱۳۸۶	۴۸/۱۵	۱۶۹	۱۲
تعداد کل معلمان		۲۸۷۸	۱۰۰	۳۵۰	۲۵

به منظور گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه استفاده شده که عبارت‌اند از:

● **پرسشنامه اشتیاق شغلی:** برای اندازه‌گیری اشتیاق شغلی معلمان از پرسشنامه شاولفی، مارتینز^۱، پینتو^۲، سالانوا و باکر (۲۰۰۲) استفاده شده است. این پرسشنامه ۱۷ گویه‌ای دارای ۳ مؤلفه است و براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) نمره‌گذاری شده است. مؤلفه جذب دارای ۶ گویه، مؤلفه نیرومندی دارای ۶ گویه و مؤلفه وقف دارای ۵ گویه است. خسروی (۱۳۸۹) ضرایب پایایی این پرسشنامه را به دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۸۹ گزارش کرده است و ضریب روایی آن را با استفاده از روش روایی همزمان ۰/۴۰ گزارش کرده است که نشان‌دهنده روایی مطلوب این مقیاس است (به نقل از نعمی و پیریایی، ۱۳۹۰). همچنین نعمی و پیریایی (۱۳۹۰) در پژوهش خود پایایی این پرسشنامه را ۰/۹۹ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه را چند تن از متخصصان موضوعی تأیید کرده‌اند. مقدار آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای برآورد پایایی پرسشنامه در این پژوهش ۰/۷۹ به دست آمده است.

● **پرسشنامه عملکرد شغلی:** برای اندازه‌گیری عملکرد شغلی از پرسشنامه پاترسون^۳ (۱۹۹۰) استفاده شده است. این پرسشنامه ۱۵ گویه دارد و براساس مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای از ۱ (به ندرت) تا ۴ (همیشه) نمره‌گذاری شده و در سال ۱۳۶۹ توسط شکرکن و ارشدی در ایران ترجمه شده است (به نقل از مقیمی، ۱۳۹۰). قاسمزاده علیشاهی، عباسی و ملکی مرشد (۱۳۹۳) در پژوهش خود همسانی درونی این پرسشنامه را براساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸

1. Martinez
2. Pinto
3. Paterson

گزارش کرده‌اند. صالحی (۱۳۷۹) به منظور سنجش پایایی این پرسشنامه از روش تصنیف و ضریب آلفای کرونباخ استفاده کرده و ضریب به‌دست آمده برای هر کدام به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۸۶ گزارش شده است (شکرکن، نعمی، نیسی و مهرابی‌زاده هنرمند، ۱۳۸۰). تابع بردبار، کاظمی و رنجبران (۱۳۸۹) نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۸۰ و ضریب بازآزمایی آن را ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه را چند تن از متخصصان موضوعی تأیید کرده‌اند. مقدار آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای برآورد پایایی پرسشنامه در این پژوهش ۰/۸۶ به‌دست آمده است.

● **پرسشنامه خوش‌بینی تحصیلی معلم:** برای اندازه‌گیری خوش‌بینی تحصیلی معلمان از پرسشنامه بیرد^۱، هوی و هوی (۲۰۱۰) استفاده شده که دارای ۱۱ گویه است. این پرسشنامه دارای سه خرده‌مقیاس کارآمدی جمعی معلم (۴ گویه)، اعتماد به والدین و دانش‌آموزان (۴ گویه) و تأکید تحصیلی (۳ گویه) است و براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) نمره‌گذاری شده است. در ایران این پرسشنامه را برای نخستین بار مزارعی (۱۳۸۹) ترجمه و مورد استفاده قرار داده است. مزارعی این پرسشنامه را به‌صورت آزمایشی روی ۲۴ نفر از معلمان شهر تهران، اجرا کرده و ضرایب قابلیت اعتماد را در خرده‌مقیاس اعتماد معلم به دانش‌آموز و والدین ۰/۷۲ و در خرده‌مقیاس تأکید تحصیلی ۰/۶۵ و در مؤلفه احساس کارآمدی جمعی معلم ۰/۹۰ به‌دست آورده است. عباسیان و حیدرزاده (۱۳۹۳) پایایی پرسشنامه را ۰/۸۷ و مرادی و همکاران (۱۳۹۴) پایایی آن را ۰/۹۸۲ برآورد کرده‌اند. در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه را چند تن از متخصصان موضوعی تأیید کرده‌اند. ضریب پایایی این پرسشنامه نیز از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به‌دست آمده است.

■ یافته‌های پژوهش

داده‌های این پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی تحلیل شدند. ابتدا یافته‌های توصیفی و همبستگی درونی متغیرهای پژوهش، سپس معادلات رگرسیون چندگانه به روش همزمان برای تحلیل متغیر ملاک با نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ ارائه شده‌اند. یادآوری می‌شود که قبل از ارائه تحلیل رگرسیون، پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها بررسی شده است.

نتیجه بررسی مشخصات جمعیت‌شناختی معلمان به تفکیک جنسیت، مدرک تحصیلی، وضعیت تأهل و سابقه خدمت در جدول ۲ ارائه شده است.

1 . Beard

جدول ۲. مشخصات جمعیت شناختی معلمان حاضر در پژوهش به تفکیک جنسیت، مدرک تحصیلی، وضعیت تأهل و سابقه خدمت

سابقه خدمت		وضعیت تأهل		مدرک تحصیلی		تعداد	جنسیت
۱۲	۱ تا ۱۰ سال	۱۴	مجرد	۲	دیپلم	۴۹	مرد
۲۲	۱۱ تا ۲۰ سال	۳۵	متأهل	۱۱	فوق دیپلم		
۱۱	۲۱ تا ۳۰ سال			۲۸	لیسانس		
۴	بالای ۳۰ سال			۷	فوق لیسانس		
				۱	دکتری		
۳۸	۱ تا ۱۰ سال	۴۴	مجرد	۳۵	دیپلم	۳۰۱	زن
۱۱۴	۱۱ تا ۲۰ سال	۲۶۷	متأهل	۶۷	فوق دیپلم		
۱۳۴	۲۱ تا ۳۰ سال			۱۵۹	لیسانس		
۱۵	بالای ۳۰ سال			۳۷	فوق لیسانس		
				۳	دکتری		

سؤال اول: آیا بین متغیر اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه وجود دارد؟

جدول ۳. آماره‌های توصیفی و ضرایب همبستگی میان اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی معلمان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	اشتیاق شغلی	جذب	نیرومندی	وقف	عملکرد شغلی
اشتیاق شغلی	۶۵/۲۲	۳/۲۳	۱	-	-	-	-
جذب	۲۲/۳۴	۴/۷۹	۰/۴۸**	۱	-	-	-
نیرومندی	۲۲/۳۲	۳/۹۸	۰/۴۱**	۰/۳۲*	۱	-	-
وقف	۲۰/۵۶	۳/۴۴	۰/۴۰**	۰/۳۶**	۰/۴۷**	۱	-
عملکرد شغلی	۴۰/۵۶	۶/۲۳	۰/۴۳**	۰/۴۵**	۰/۵۶**	۰/۴۳**	۱

* $P \leq 0.05$ ، ** $P \leq 0.001$

همان‌گونه که در جدول ۳، مشاهده می‌شود میانگین و انحراف معیار اشتیاق شغلی ۶۵/۲۲ و ۳/۲۳، عملکرد شغلی ۴۰/۵۶ و ۶/۲۳، مؤلفه جذب ۲۲/۳۴ و ۴/۷۹، مؤلفه نیرومندی ۲۳/۳۲ و ۳/۹۸ و مؤلفه وقف ۲۰/۵۶ و ۳/۴۴ به‌دست آمده است. همچنین مشاهده می‌شود میزان رابطه عملکرد شغلی با متغیر اشتیاق شغلی ۰/۴۳، مؤلفه جذب ۰/۴۵، مؤلفه نیرومندی ۰/۵۶ و مؤلفه وقف ۰/۴۳ به‌دست آمده است که رابطه‌هایی مثبت، مستقیم و از لحاظ آماری معنادارند.

سؤال دوم: آیا از روی اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن می‌توان عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی نمود؟

به‌منظور تبیین میزان عملکرد شغلی معلمان مورد مطالعه از روی متغیر اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن، از رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شده است. ابتدا پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شده که عدم معنادار شدن آن، دلیلی بر نرمال بودن داده‌ها بود. همچنین بررسی پیش‌فرض استقلال باقیمانده‌ها با استفاده از آماره دوربین-واتسون نشان داده که این پیش‌فرض رعایت شده است (۱/۶۷). این پیش‌فرض در صورتی رعایت می‌شود که مقدار این آماره بزرگ‌تر از ۱/۵ و کوچک‌تر از ۲/۵ باشد.

جدول ۴. رگرسیون همزمان برای پیش‌بینی عملکرد شغلی معلمان براساس اشتیاق شغلی و مؤلفه‌های آن

B	خطای معیار	بتا	t	معناداری	F	معناداری	R ^۲
۳/۲۳	۴/۳۲	-	۱/۳۴	۰/۰۸	۲۴/۳۹	۰/۰۰۱	۰/۲۴
۰/۱۹	۰/۵۴	۰/۲۸	۲/۳۲	۰/۰۵			
۰/۳۵	۰/۱۸	۰/۲۲	۲/۵۷	۰/۰۴۵			
۰/۱۸	۰/۲۶	۰/۲۶	۲/۴۷	۰/۰۳			
۰/۴۳	۰/۲۵	۰/۳۲	۳/۹۰	۰/۰۰۱			

همان گونه که در جدول ۴، مشاهده می شود ضریب تعیین برابر با ۰/۲۴ به دست آمده است، یعنی اشتیاق شغلی و مؤلفه های آن، به میزان ۲۴ درصد از واریانس عملکرد شغلی معلمان را تبیین می کند. همچنین نتایج نشان داده است که اشتیاق شغلی با بتای $(t = 2/23, p \leq 0/05)$ مؤلفه جذب با بتای $(t = 2/57, p \leq 0/05)$ مؤلفه نیرومندی با بتای $(t = 2/47, p \leq 0/05)$ و مؤلفه وقف با بتای $(t = 3/90, p \leq 0/001)$ به طور مثبت و معنادار قدرت پیش بینی عملکرد شغلی معلمان را دارند.

سؤال سوم: آیا بین متغیر خوش بینی تحصیلی و مؤلفه های آن با عملکرد شغلی معلمان رابطه وجود دارد؟

جدول ۵. آماره های توصیفی و ضرایب همبستگی بین خوش بینی تحصیلی معلم و مؤلفه های آن با عملکرد شغلی معلمان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	خوش بینی تحصیلی معلم	کارآمدی جمعی معلم	اعتماد به والدین و دانش آموزان	تأکید تحصیلی	عملکرد شغلی
خوش بینی تحصیلی معلم	۳۸/۲۸	۳/۲۸	۰/۲۶*	۱	-	-	-
کارآمدی جمعی معلم	۱۳/۷۸	۳/۵۶	۰/۲۹**	۰/۳۶*	۱	-	-
اعتماد به والدین و دانش آموزان	۱۴/۲۲	۳/۴۵	۰/۴۰**	۰/۴۶**	۰/۳۸**	۱	-
تأکید تحصیلی	۱۰/۲۸	۳/۳۶	۰/۴۴**	۰/۵۴**	۰/۴۶**	۰/۳۹*	۱
عملکرد شغلی	۴۰/۵۶	۶/۲۳	۰/۴۴**	۰/۵۴**	۰/۴۶**	۰/۳۹*	-

* $P \leq 0/05$ ، ** $P \leq 0/001$

همان گونه که در جدول ۵، مشاهده می شود میانگین و انحراف معیار خوش بینی تحصیلی ۳۸/۲۲ و ۳/۲۸، عملکرد شغلی ۴۰/۵۶ و ۶/۲۳، مؤلفه کارآمدی جمعی معلم ۱۳/۷۸ و ۳/۵۶، مؤلفه اعتماد به والدین و دانش آموزان ۱۴/۲۲ و ۳/۴۵ و مؤلفه تأکید تحصیلی ۱۰/۲۸ و ۳/۳۶ به دست آمده است. همچنین نتایج نشان داده که متغیر خوش بینی تحصیلی ۰/۴۴، مؤلفه کارآمدی جمعی معلم ۰/۵۴،

مؤلفه اعتماد به والدین و دانش‌آموزان ۰/۴۶ و مؤلفه تأکید تحصیلی ۰/۳۹ به‌دست آمده است که رابطه‌هایی مثبت، مستقیم و از لحاظ آماری معنادارند.

سؤال چهارم: آیا از روی خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن می‌توان عملکرد شغلی معلمان را پیش‌بینی نمود؟

به‌منظور تبیین میزان عملکرد شغلی معلمان مورد مطالعه از روی متغیر خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن، از رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شده است. ابتدا پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون کولموگروف - اسمیرنوف بررسی شده است که عدم معنادار شدن آن، دلیلی بر نرمال بودن داده‌ها بود. همچنین بررسی پیش‌فرض استقلال باقیمانده‌ها با آماره دوربین - واتسون نشان داده که این پیش‌فرض رعایت شده است (۱/۷۸). این پیش‌فرض در صورتی رعایت می‌شود که مقدار این آماره بزرگ‌تر از ۱/۵ و کوچک‌تر از ۲/۵ باشد.

جدول ۶. رگرسیون همزمان برای پیش‌بینی عملکرد شغلی معلمان براساس خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن

B	خطای معیار	بتا	t	معناداری	F	معناداری	R ^۲
۳/۸۹	۳/۲۱	-	۳/۲۳	۰/۰۰۲	۲۸/۵۶	۰/۰۰۱	۰/۲۶
۰/۲۲	۰/۴۵	۰/۲۶	۱/۴۵	۰/۰۰۳			
۰/۴۳	۱/۰۱	۰/۲۵	۱/۸۹	۰/۰۰۱			
۱/۰۵	۰/۹۶	۰/۲۹	۳/۴۵	۰/۰۰۱			
۰/۴۶	۱/۰۲	۰/۱۸	۱/۱۲	۰/۰۵			

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود ضریب تعیین برابر با $R^2 = 0/26$ به‌دست آمده است، یعنی خوش‌بینی تحصیلی معلم و مؤلفه‌های آن، به میزان ۲۶ درصد از واریانس عملکرد شغلی معلمان را تبیین

می‌کند. همچنین نتایج نشان داده که خوش بینی تحصیلی معلم با بتای $0/26$ ($t = 1/45, p \leq 0/05$)، مؤلفه کارآمدی جمعی معلم با بتای $0/25$ ($t = 1/89, p \leq 0/01$)، مؤلفه اعتماد به والدین و دانش آموزان با بتای $0/29$ ($t = 3/45, p \leq 0/01$) و مؤلفه تأکید تحصیلی با بتای $0/18$ ($t = 1/12, p \leq 0/05$) به طور مثبت و معنادار قدرت پیش بینی عملکرد شغلی معلمان را دارند.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه اشتیاق شغلی و خوش بینی تحصیلی با عملکرد شغلی معلمان بود. نتایج به دست آمده، حاکی از آن است که متغیر اشتیاق شغلی و خوش بینی تحصیلی دارای رابطه مثبت، مستقیم و معنادار با عملکرد شغلی معلمان است. از میان مؤلفه‌های اشتیاق شغلی مؤلفه نیرومندی و از میان مؤلفه‌های خوش بینی تحصیلی مؤلفه کارآمدی جمعی معلم دارای بیشترین ارتباط با عملکرد شغلی است. اگرچه پژوهشی که رابطه اشتیاق شغلی و خوش بینی تحصیلی را با عملکرد شغلی معلمان مورد بررسی قرار داده باشد، انجام نگرفته است اما نتایج به دست آمده با نتیجه پژوهش ذبیحی حصاری (۱۳۹۲) همسوست. او به این نتیجه رسیده است که سه مؤلفه خوش بینی تحصیلی معلم (احساس معلم از کارآمدی، اعتماد معلم به دانش آموزان و والدین و تأکید تحصیلی)، توانایی پیش بینی اکثر مؤلفه‌های درگیری تحصیلی دانش آموزان را دارد. امینی پور (۱۳۹۲)، به این نتیجه دست یافته است که خوش بینی معلم و راهبردهای خود مدیریتی معلم به طور مستقیم با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد. حجازی مغاری و همکاران (۲۰۱۱)، به این نتیجه دست یافته‌اند که تأکید تحصیلی معلم و اعتماد وی به دانش آموزان و اولیا تأثیری مثبت بر خودکارآمدی زبان انگلیسی دارد. همچنین به این نتیجه رسیده‌اند که تأکید تحصیلی، اعتماد و خودکارآمدی معلم تأثیری مثبت و غیرمستقیم بر پیشرفت زبان انگلیسی از طریق خودکارآمدی دانش آموزان دارد. آلیگ - میلکرک (۲۰۰۳) کلید پیشرفت تحصیلی را تأکید تحصیلی معلم می‌داند.

نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد که متغیر اشتیاق شغلی بر عملکرد شغلی تأثیری مثبت و معنادار دارد. پژوهش‌های اندکی در این رابطه انجام گرفته است. در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان بیان کرد که افراد دارای اشتیاق بالا، انگیزه درونی و مسئولیت پذیری و سخت کوشی و در نهایت عملکرد شغلی بالاتری در دستیابی به اهداف سازمان دارند. نتایج به دست آمده با نتایج پژوهش‌های کان (۱۹۹۰)، کانفر (۱۹۹۰)، ناپلور و همکاران (۲۰۱۳) همسو است. این پژوهشگران نشان دادند که بالا رفتن اشتیاق شغلی باعث افزایش سطح انرژی و هویت قوی در فرد می‌شود. هنگامی که افراد نسبت به نقش خود مشتاق اند، انرژی فیزیکی به انجام دادن

تکالیف نقش اختصاص می‌یابد. این بعد با اعمال تلاش در شغل نشان داده می‌شود. این اعمال تلاش ممکن است دامنه‌ای از اشتیاق پایین تا تلاش شدید فیزیکی و روانی داشته باشد. این تلاش با سه مؤلفه مدت، شدت و جهت مرتبط است. همچنین تلاش اندازه‌گیری شده به عنوان جدیت و شدت، رابطه‌ای معنادار با عملکرد وظیفه دارد (براون و لیف، ۱۹۹۰؛ به نقل از ریچ، ۲۰۰۶). بدارکار و پاندیتا (۲۰۱۴) نشان دادند که اشتیاق کارکنان بر عملکرد شغلی آنان تأثیر مثبت دارد. دمروتی و همکاران (۲۰۰۱)، شاولفی و باکر (۲۰۰۴) و برک و الکوت (۲۰۱۰) در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که اشتیاق شغلی با تمایل به ترک شغل رابطه منفی دارد. گودا و سیداراماها (۱۹۹۰) نشان دادند که مشارکت جمعی تأثیری معنادار روی ادراک شغلی و عملکرد شغلی دارد، ولی پیشینه روستایی یا شهری تنها روی عملکرد شغلی تأثیر می‌گذارد. مارچانت (۱۹۹۹) دو عمل توانایی و انگیزش را در عملکرد شغلی مؤثر می‌داند و آموزش و کارآموزی را برای افزایش مهارت و دانش شغلی (توانایی) و ارائه انگیزه‌های درونی را برای ایجاد انگیزش پیشنهاد می‌کند. پژوهشهای بوران و تود (۱۹۹۹)، مک کاسلین و ام وانگی (۱۹۹۴)، میشلوا (۲۰۰۲) و ویلارد (۲۰۰۵)، به نقل از ساکی، نعمتی و رضایی (۱۳۹۴) نشان داده است که میان عملکرد شغلی و رضایت شغلی افراد رابطه‌ای مستقیم و مثبت وجود دارد. همچنین نتایج تحقیق رضایی (۱۳۸۷) مشخص کرد که میان عملکرد شغلی، رضایت شغلی، انگیزش شغلی و توانایی شغلی ارتباطی معنادار وجود دارد و موفقیت شغلی تا حد زیادی به روحیات، تلاش، انگیزش شغلی و رضایت شغلی وابسته است (به نقل از مؤذن و همکاران، ۱۳۹۰) که با نتایج این پژوهش همسوسست. بردبار و موسوی (۱۳۹۰) و ان زولوا (۲۰۱۴) نشان دادند که رفتار حرفه‌ای و عملکرد شغلی آموزشگران بیشتر تحت تأثیر عاملهای انگیزشی و مهارتی است که در این میان، نقش مهارتها و صلاحیتهای حرفه‌ای بسیار شایان توجه است. نتایج پژوهش شهبازی و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد که پرداخت کافی حقوق و مزایای کارکنان می‌تواند کیفیت زندگی کاری را ارتقا بخشد که به تبع آن عملکرد شغلی و در نتیجه بهره‌وری نیز افزایش می‌یابد.

نتایج دیگر پژوهش نشان داد که میزان رابطه عملکرد شغلی با متغیر خوش‌بینی تحصیلی رابطه‌هایی مثبت، مستقیم و از نظر آماری معنادارند. در زمینه این یافته پژوهشی یافت نشد اما در تبیین خوش‌بینی تحصیلی، مطالعات گودارد و همکاران (۲۰۰۰) نشان داده که با کنترل جنس، سن، نژاد و سطح اقتصادی - اجتماعی خوش‌بینی تحصیلی منجر به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان فقیر و گروه اقلیت می‌شود. شوردفگر و همکاران (۲۰۰۸) و در ایران

قلایی و همکاران (۱۳۹۱) نشان داده‌اند که خودکارآمدی می‌تواند به‌منزله بازنمایی تواناییهای شخصی، سبب خوش‌بینی شود و خوش‌بینی به‌طور مؤثری جنبه‌های گوناگون سلامت ذهنی را پیش‌بینی می‌کند و در نهایت به رضایت از زندگی و شغل می‌انجامد. کورز (۲۰۰۶) نیز نشان داد که تعهد شغلی تحت تأثیر خوش‌بینی شغلی است. صالحی و همکاران (۲۰۱۴) و سزگین و اردوغان (۲۰۱۵)، به این نتیجه دست یافتند که روابط معناداری میان خودکارآمدی معلم، ادراک از موفقیت معلم، خوش‌بینی علمی، امید و شوق داشتن برای انجام دادن کار وجود دارد و این مؤلفه‌ها به‌طور مثبت، خودکارآمدی معلم را پیش‌بینی می‌کنند. کانتر و همکاران (۲۰۰۸) به این نتیجه دست یافتند که اهداف تجربی معلم و خوش‌بینی تحصیلی او با اشتیاق برای تحصیل و یادگیری دانش‌آموزان رابطه دارد و می‌تواند به دریافت دانش‌آموزان از کیفیت تدریس مربوط شود. براساس نتایج این پژوهش و با توجه به ویژگیهای شغلی معلمان، ویژگیهای شخصیتی ایشان می‌توانند تأثیری شگرف روی کیفیت زندگی شخصی، خانوادگی و حرفه‌ای فرد و در پی آن روی دانش‌آموزان و جامعه داشته باشند.

براساس نتایج به‌دست آمده و به‌منظور بالا بردن عملکرد شغلی و ارتقای آن با توجه به مؤلفه‌های اشتیاق شغلی و خوش‌بینی تحصیلی پیشنهاد می‌شود:

- گنجاندن مؤلفه‌های اشتیاق شغلی و خوش‌بینی تحصیلی در سلسله آموزشهای رسمی و غیررسمی، در جهت بالا بردن سطح عملکرد شغلی و کاهش سطح آسیب‌پذیری ایشان نسبت به مسائل موجود در زندگی شغلی معلمان در جهان پیچیده صنعتی امروز.
- برگزاری کارگاههای آموزشی و خدمات مشاوره‌ای به منظور ارائه آموزش مثبت‌اندیشی و آموزش خوش‌بینی و کاهش بدبینی که سبب کاهش اضطراب و افسردگی افراد، ایجاد محیط فعال و شاداب می‌شود.
- سازمانهای آموزش و پرورش فعالیتها و مراحل شغلی سازمان را از طریق بروشورها و کارگاههای آموزشی در اختیار معلمان قرار دهند، زیرا معلمان با آگاهی از مسیر شغلی، درمی‌یابند برای دریافت پاداش و پیشرفت شغلی چگونه حرکت کنند و به‌تبع آن از اشتیاق شغلی بیشتری در محیط کار خود برخوردار شوند.
- با توجه به رابطه مؤلفه نیرومندی از ابعاد اشتیاق شغلی با عملکرد شغلی پیشنهاد می‌شود که سازمانها با افزایش اشتیاق شغلی و به‌خصوص مؤلفه نیرومندی، برانگیختگی را در افراد بالا ببرند و مقاومت افراد را به‌هنگام وقوع مشکلات و بروز تعارضات میان-فردی افزایش دهند.

● محدودیتهای پژوهش ●

شایان ذکر است که برخی از محدودیتهای این پژوهش، تعمیم‌پذیری نتایج را با دشواری روبه‌رو می‌کند. از جمله محدودیتهای مهم پژوهش می‌توان به گردآوری داده‌های پژوهش صرفاً از طریق پرسشنامه و وجود محدودیتهای ذاتی این ابزار و امکان بروز مطلوبیت اجتماعی و سوگیری پاسخها اشاره کرد. همچنین به دلیل محدودیت جامعه آماری که فقط شامل شهر کرج بود، تعمیم نتایج به شهرهای دیگر باید با احتیاط صورت پذیرد.

- امینی پور، شیما. (۱۳۹۲). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت، راهبردهای خود مدیریتی و خوش بینی تحصیلی معلم با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه سوم متوسطه شهر اردبیل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- بردبار، بیتا و موسوی، سید نعمت‌اله. (۱۳۹۰). به کارگیری کارآفرینی در کشاورزی؛ موانع و راهکارهای پیشرو. کنفرانس ملی کارآفرینی، تعاون، جهاد اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نایین، ۲۸ و ۲۹ آذرماه، صص ۳۲-۴۰.
- تابع بردبار، فریبا؛ کاظمی، سلطانه‌لی و رنجبران، جبار. (۱۳۸۹). رابطه سلامت روان و عملکرد شغلی براساس ویژگی‌های شخصیتی معلمان در راستای پیشنهاد یک مدل علی. مجله روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۱(۲)، ۱۳-۲۳.
- حاجلو، نادر؛ صبحی قراملکی، ناصر و عامل هوشمند، ربابه. (۱۳۹۴). پیش‌بینی‌کننده‌های شخصیتی اشتیاق شغلی دبیران. رهیافتی نو در مدیریت، ۶(۲)، ۶۱-۷۵.
- ذبیحی حصار، نرجس خاتون. (۱۳۹۲). ارتباط خوش‌بینی تحصیلی معلم و اهداف پیشرفت دانش‌آموزان با یادگیری تحصیلی دانش‌آموزان. رساله دکتری روانشناسی تربیتی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- رضایی، محمد. (۱۳۸۷). مطالعات فرهنگی: نظریه‌ها و مناقشات. انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران.
- ساکي، رضا؛ عصاره، علیرضا و شعبانی مشکول، روح اله. (۱۳۹۴). بررسی رابطه اخلاق حرفه‌ای مدیران و رهبری تحولی با عملکرد شغلی معلمان در مدارس متوسطه شهرستان ملارد. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۹(۱)، ۲۷-۵۰.
- ساکي، رضا؛ نعمتی، حمیده و رضایی، مریم. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین توانمندسازی و خودکارآمدی با عملکرد شغلی دبیران در مدارس متوسطه دخترانه دولتی شهر تهران. پژوهش در آموزش، ۱(۵)، ۳۲-۵۱.
- شکرکن، حسین؛ نعمی، عبدالزهرا؛ نیسی، عبدالکاسم و مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۰). بررسی رابطه خشنودی سازمانی با رفتار مدنی سازمانی و عملکرد شغلی در کارکنان برخی از کارخانه‌های اهواز. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، ۸(۳ و ۴)، ۱-۲۲.
- عباسیان، حسین و حیدرزاده، سارا. (۱۳۹۳). تبیین نقش خوش‌بینی تحصیلی و ساختار توانمندساز در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی، ۱(۲)، ۱۴۷-۱۶۵.
- قاسم‌زاده علیشاهی، ابوالفضل؛ عباسی، مهدی و ملکی مرشد، منظر. (۱۳۹۳). نقش عواطف مثبت و منفی در رضایت و عملکرد شغلی اعضای هیات علمی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۹(۳۵)، ۱۳۱-۱۵۲.
- قلایی، بهروز؛ کدیور، پروین؛ صرامی، غلامرضا و اسفندیاری، محمد. (۱۳۹۱). ارزیابی مدل باورهای خودکارآمدی معلمان به عنوان تعیین‌کننده میزان رضایت شغلی آنها و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲(۵)، ۹۵-۱۰۷.
- مرادی، کیوان و واعظی، مظفرالدین. (۱۳۹۳). بررسی رابطه خوش‌بینی تحصیلی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مدارس متوسطه دولتی شهر تهران. فصلنامه رهبری و مدیریت، ۸(۴)، ۱۳۱-۱۴۶.
- مرادی، کیوان؛ واعظی، مظفرالدین؛ فرزانه، محمد و میرزایی، محمد. (۱۳۹۴). خوش‌بینی تحصیلی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس متوسطه شهری. علوم تربیتی، ۲۲(۱)، ۱۴۱-۱۶۴.
- مزارعی، فروغ. (۱۳۸۹). رابطه ویژگی‌های فردی، سبک‌های هویت و تعهد هویت با خوش‌بینی تحصیلی معلمان زن و مرد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه تهران.

- مسعودی مراقی، مجید و استوار، رحیم. (۱۳۹۳). بررسی رابطه ابهام و تعارض نقش و عملکرد شغلی؛ مطالعه موردی در شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب. *ماهنامه اکتشاف و تولید نفت و گاز*، ۱۶-۸، (۱۱۶)، ۱۶-۸.
- مقیمی، سیدمحمد. (۱۳۹۰). پژوهشنامه مدیریت. تهران: انتشارات ترمه.
- مؤذن، زینب؛ موحد محمدی، حمید؛ رضوانفر، احمد و میرترابی، مهدیه‌السادات. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد شغلی آموزگاران هنرستان‌های کشاورزی استان تهران. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت*، ۱(۵)، ۱۱۵-۱۳۴.
- نادری، فرح و صفرزاده، سحر. (۱۳۹۳). بررسی رابطه عدالت سازمانی، سلامت سازمانی، اشتیاق شغلی و جو سازمانی نوآورانه با توانمندسازی روان‌شناختی و رفتار مدنی سازمانی. *فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۵(۲)، ۶۸-۵۶.
- نعامی، عبدالزهرا و پیریایی، صالحه. (۱۳۹۰). رابطه ابعاد انگیزش شغلی خود تعیین‌کنندگی با اشتیاق شغلی در کارکنان شرکت ذوب‌آهن اصفهان. *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۳(۹)، ۲۳-۴۱.
- وزیرپناه، زهره. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میزان اشتیاق شغلی و ابعاد نگرش‌های کاری کارکنان در دستگاه‌های اجرایی شهرستان کاشمر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رفسنجان.

- Alig-Mielcarek, J. M. (2003). *A model of school success: Instructional leadership, academic press, and student achievement*. (Unpublished doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus.
- Bakker, A. B., & Leiter, M. P. (Eds.). (2010). *Work engagement: A handbook of essential theory and research*. Psychology Press.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- _____. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Beard, K. S., Hoy, W. K., & Hoy, A. W. (2010). Academic optimism of individual teachers: Confirming a new construct. *Teaching and Teacher Education*, 26(5), 1136-1147.
- Bedarkar, M., & Pandita, D. (2014). A study on the drivers of employee engagement impacting employee performance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 133, 106-115.
- Burke, R. J., & El-Kot, G. (2010). Work engagement among managers and professionals in Egypt: Potential antecedents and consequences. *African Journal of Economic and Management Studies*, 1(1), 42-60.
- Demerouti, E., Bakker, A. B., De Jonge, J., Janssen, P. P. M., & Schaufeli, W. B. (2001). Burnout and engagement at work as a function of demands and control. *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health*, 27(4), 279-286.
- Findıklı, M. A., Yozgat, U., & Rofcanin, Y. (2015). Examining organizational innovation and knowledge management capacity the central role of strategic human resources practices (SHRPs). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 181, 377-387.
- Griffin, R. W. (2012). *Management*. Mason, USA: South-Western College Pub.
- Goddard, R. D., Sweetland, S. R., & Hoy, W. K. (2000). Academic emphasis of urban elementary schools and student achievement in reading and mathematics: A multilevel analysis. *Educational Administration Quarterly*, 36(5), 683-702.

- Gowda, N. S. S., & Siddaramaiah, B. S. (1990). Job satisfaction of extension guides in Karnataka. *Mysore Journal of Agricultural Sciences*, 24(3), 399-402.
- Hakanen, J. J., Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2005). How dentists cope with their job demands and stay engaged: The moderating role of job resources. *European Journal of Oral Sciences*, 113(6), 479-487.
- Hallberg, U. E., & Schaufeli, W. B. (2006). "Same same" but different? Can work engagement be discriminated from job involvement and organizational commitment?. *European Psychologist*, 11(2), 119-127.
- Hejazi Moghari, E., Lavasani, M. G., Bagherian, V., & Afshari, J. (2011). Relationship between perceived teacher's academic optimism and English achievement: Role of self-efficacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2329-2333.
- Hejazieh Moghari, E., Lavasani, M. G., & Mazarei, F. (2011). Individual characteristics, identity styles, identity commitment, and teacher's academic optimism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 646-652.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. *American Educational Research Journal*, 43(3), 425-446.
- Hoy, W. K., & Tschannen-Moran, M. (1999). Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools. *Journal of School leadership*, 9(3), 184-208.
- Kahn, W. A. (1990). Psychological conditions of personal engagement and disengagement at work. *Academy of Management Journal*, 33(4), 692-724.
- Kanfer, R. (1990). Motivation theory and industrial and organizational psychology. In M. D. Dunnette & L. M. Hough (Eds.), *Handbook of industrial and organizational psychology* (pp. 75-170). Consulting Psychologists Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Kunter, M., Tsai, Y. M., Klusmann, U., Brunner, M., Krauss, S., & Baumert, J. (2008). Students' and mathematics teachers' perceptions of teacher enthusiasm and instruction. *Learning and Instruction*, 18(5), 468-482.
- Kurz, N. M. (2006). *The relationship between teachers' sense of academic optimism and commitment to the profession*. (Doctoral dissertation). The Ohio State University.
- Marchant, T. (1999). Strategies for improving individual performance and job satisfaction at Meadowvale health. *Journal of Management Practice*, 2(3), 63-70.
- Naylor, J. C., Pritchard, R. D., & Ilgen, D. R. (2013). *A theory of behavior in organizations*. Academic Press.
- Nzulwa, J. (2014). Motivational factors affecting high school teachers' professional conduct and work performance: A case of public high schools in Nairobi City. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(3), 60-66.
- Parker, S. L., Jimmieson, N. L., & Amiot, C. E. (2010). Self-determination as a moderator of demands and control: Implications for employee strain and engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 76(1), 52-67.
- Paterson, D. G. (1990). The Scott Company graphic rating scale. *Journal of Personnel Research*, 1, 361-376.

- Rich, B. L. (2006). *Job engagement: Construct validation and relationships with job satisfaction, job involvement, and intrinsic motivation*. (Doctoral dissertation). University of Florida.
- Salehi, M., Abdollahi, M., Abolfazli, E., & Taghvaei, E. (2014). Study the relationship between academic optimism of teachers and their efficacy. *International Journal of Management and Humanity Sciences*, 3(9), 2985-2989.
- Sezgin, F., & Erdogan, O. (2015). Academic optimism, hope and zest for work as predictors of teacher self-efficacy and perceived success. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(1), 7-19.
- Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: A multi-sample study. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 25(3), 293-315.
- Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., & Salanova, M. (2006). The measurement of work engagement with a short questionnaire: A cross-national study. *Educational and Psychological Measurement*, 66(4), 701-716.
- Schaufeli, W. B., Martinez, I. M., Pinto, A. M., Salanova, M., & Bakker, A. B. (2002). Burnout engagement in university students: A cross-national study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 464-481.
- Schwerdtfeger, A., Konermann, L., & Schönhofen, K. (2008). Self-efficacy as a health protective resource in teachers? A biopsychological approach. *Health Psychology*, 27(3), 358-368.
- Shahbazi, B., Shokrzadeh, S., Bejani, H., Malekinia, E., & Ghoroneh, D. (2011). A survey of relationship between the quality of work life and performance of Department Chairpersons of Esfahan University and Esfahan Medical Science University. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 1555-1560.